

Seniorin digitaidot: Digipalveluiden peruskäyttötaidot

Bert Bjarland, syksy 2020

Jos epäselvää, huomautettavaa, kysyttävää?

- Keskeytä tai nosta käsi

- Raise Hand-toiminnolla
- fyysisesti (mutta kameran edessä, että näkyy):

- Klikkaa **Participants**-ikonia näyttösi alalaidassa, keskellä. Oikealle avautuvassa osallistujaikkunassa, klikkaa **Raise Hand**
- Digitaalinen kätesi on nyt pystyssä. Tilaisuuden hostaaja reagoi siihen ja antaa sinulle puheenvuoron. Käden saat alas klikkaamalla **Lower Hand**
- Vaihtoehtoisesti voit kirjoittaa kysymyksesi **Chat**-ikkunaan, jonka ikoni myös näyttösi alalaidassa.

Digipalvelu?

- Tietokoneen (pöytäkone, läppäri tai tabletti) tai älypuhelimien avulla käytettävä palvelu jonka tarjoaa internetissä
 - valtiollinen tai kunnallinen viranomainen; virastot, poliisi,
 - internet-operaattori; Telia, Elisa, DNA, ..
 - pilvipalvelu; tallennustilaa, lisensoituja sovelluksia
 - pankki, rahaliikenne
 - media; perinteiset ja sosiaaliset
 - kaupallinen yritys; leegio
 - muu toimija; kirjasto, yhdistys, ..

Digipalvelu; viranomaiset

- Virastot; liikenne- ja viestintä-, museo-, patentti- ja rekisteri-, vero-, ..
- Kaupungit & kunnat; paikallisliikenne, koulut: Wilma, ..
- Poliisi; rikosilmoitus, passin hankkiminen, ..
- suomi.fi/kansalaiselle; kotihoito, omaishoito, kauppapalvelu, siivous, turvapalvelu, kuljetuspalvelu, edunvalvonta, toimeentulotuki, terveyskeskukset, kuntoutus, oikeusapu, eläkeneuvonta, kuluttajaneuvonta, reklamaatioapuri, ..

Digipalvelu; internetpalvelut

- Operaattorit; Telia, Elisa, DNA, Saunalahti, ..
- IT; Apple, Microsoft, Amazon, Google, Facebook, ..
 - sähköposti, sms, pikaviestit
 - hakukoneet google, duckduckgo
 - nettikauppa
- Etäkokouspalvelut; Zoom, Teams, G-Meet, Jitsi, Skype
- Turvallisuus- ym palvelut; F-secure, McAfee, Avast, ..

Digipalvelu; pilvipalvelut

- Tallennustilaa, tietorakenteiden yhteiskäyttö / jakaminen
- Licensoidut / käytön mukaan maksettavat palvelut
 - Erinäiset työkalut; piirtäminen, suunnittelu, proj.hallinta
 - Jäsenrekisterit; Flomembers, ..
 - Nettisivu- / blogialustat; Wordpress, Joomla, ..
 - ..

Digipalvelu; pankit ja rahaliikenne

- Nordea, Danske, SäästöPankki, OP, Aktia, S-pankki, ÅlandsBanken, HandelsBanken, ..
- PayPal, MobilePay, ..

Digipalvelu – mediat

- HS, HBL, ..
- YLE, MTV, ..
- Sosiaaliset mediat; Facebook, Instagram, YouTube, TicToc, Twitter, ..
- Streamauspalvelut; Netflix, HBO, Cmore, ..
- ..

Digipalvelu – kaupalliset yritykset

- Terveys- ja lääkäripalvelut; ajanvaraus, ..
- Lippupalvelut; elokuva, teatteri, tilaisuudet, ..
- Matkatoimisto, majoitus, ..
- Julkinen liikenne; liput, ..
- Autoilu, pysäköinti, ..
- Osto ja myynti, kirppikset
- Asuminen, vuokraaminen, ..
- ..

Digipalvelu – muu toimija

- Kirjasto, arkisto, tilasto, ..
- Adressi, kansalaisaloite,
- Joukkorahoitus, ..
- Naapuriapu, aikapankki, ..
- Yhdistys, osuuskunta, ..

Digipalvelun käyttö

- Tunnistautuminen (viranomaiset)
 - Pankkikoodisovellus, mobiilivarmenne, henkilökortti+lukija
- Tilin perustaminen (kaupalliset palvelut)
 - Käyttäjätunnus ja salasana
 - Salasanojen hallinta
- Palveluun tutustuminen
- Palvelun käyttäminen
- Maksaminen
 - Nettipankki, pankki-/luottokortti, Mobilepay

Tunnistautuminen

- suomi.fi/kansalaiselle:

Suomi.fi Hae Suomi.fi:stä

Etusivu Tiedot ja palvelut Viestit Valtuudet Rekisterit Ohjeet ja tuki

Kirittäjä on viennyt Psykoterapiakeskus Vastaamosta potilaiden arkaluontoisia tietoja. Tietoa Vastaamo-tietomurron uhreille.

Tietoa ja palveluja kansalaisten tarpeisiin

- Parisuhde ja perhe**
 - Parisuhde
 - Lapsen saaminen ja hoito
 - Läheisen kuolema
 - Tervetuloa täysi-ikäiseksi!
 - Ero puolisoista
- Sosiaalinen turva**
 - Vammaisten palvelut
 - Ikäntyneiden palvelut
 - Asumisen ja toimeentulon tukeminen
 - Eduunvalvonta
- Terveys ja sairaanhoito**
 - Terveyden ylläpitäminen
 - Sairastaminen
 - Revitsemus ja elintarvikkeet
 - Kuntoutus
 - Päihäkkeet ja mielenterveys
 - Koronavirus
- Opetus ja koulutus**
 - Esiopetus ja koulunkäynti
 - Opiskelu
 - Opiskelijan toimeentulo ja sosiaalinen tuki
 - Tiede ja tutkimus
- Työelämä ja työttömyys**
 - Työnhaku ja urasuunnittelu
 - Yrityksen perustaminen
 - Työttömyys
 - Työelämän säännöt
- Asuminen ja rakentaminen**
 - Asunnon hankinta
 - Rakentaminen ja kiinteistöt
 - Muuttaminen ja viestitiedot
- Oikeudet ja velvollisuudet**
 - Perusoikeudet ja vaikuttaminen
 - Lausäädäntö ja oikeusturva
 - Oikeudenkäynti- ja rikosasiat
 - Turvallisuus ja järjestys
 - Digituki ja hallintopalvelut
- Talouden hoitaminen**
 - Oman talouden suunnittelu
 - Eläkkeelle siirtyminen
 - Verotus ja julkisen talous
 - Kuluttajensuoja
- Muuttaminen ja matkustaminen**
 - Muuttaminen Suomeen
 - Maastamuutto ja asuminen ulkomailta
 - Matkustaminen

Olet tunnistautumassa palveluun SUOMI.FI

Valitse tunnistustapa

- Varmennekortti
- Mobiilivarmenne
- Osuuspankki
- Nordea
- Danske Bank
- Handelsbanken
- Ålandsbanken
- S-Pankki
- Aktia
- POP Pankki
- Säästöpankki
- Oma Säästöpankki

Ulkomaalaiset tunnistustavat

Yhteiseurooppalaiset tunnistustavat ja Finnish Authenticator -sovellus.

Tunnistautuminen käytännössä

- Henkilökortti + lukija
 - kaupasta (n. 30 €)
- Mobiilivarmenne
 - operaattorilta
- Pankkikoodisovellus
 - pankista

Tilin perustaminen

- Tili perustetaan palvelun tarjoajalla
 - käyttäjänimi on yleensä sähköpostiosoite
 - salasana on keksittävä itse (tai hyväksyttävä koneen generoima)
 - vähintään 8 merkkiä, numeroita, erikoismerkkejä
 - usein vielä varmennettava puhelimeen lähetettävällä koodilla
- Tilin perustamisen jälkeen kirjaudutaan tilille ja
 - tehdään tarvittavia asetuksia, esim kielivalinta
- Useimmiten kannattaa kirjautua lopuksi ulos
 - ..paitsi ehkä Googlesta ja/tai Microsoftista

Salasana(t)

- Salasana(t) kannattaa tallentaa

- vihkoon, tai salasanojen hallintasovellukseen (Keepass tmv)

- Esim

- AirBnB
- Alko
- Areena
- Dropbox
- EasyPark
- Elisa
- Enter
- Facebook
- Finnair
- Finnkino
- FloMembers
- Fonecta
- gmail
- Google
- HelMet
- HSL/HRT
- Huuto.net
- IKEA
- kanta.fi
- Lippu.fi
- maisa.fi
- Microsoft
- Netflix
- Oikotie
- Skype
- Taskuparkki
- Telia
- Tori.fi
- Verkkokauppa
- YouTube

Esimerkki: 1) Luo HSL-tili

1. Mene <https://www.hsl.fi/hsl>

3. Kirjaudu sisään

Sähköposti tai puhelinnumero

Salasana

[Unohtuiko salasana?](#)

Kirjaudu

Tarvitsetko HSL-tunnuksen?

Luo tunnus

4.

Luo HSL-tunnus

HSL-tunnuksilla kirjaudut kaikkiin HSL:n palveluihin.

Etunimi *

Sukunimi *

Puhelinnumero *

Sähköposti *

Salasana *

Vahvista salasana *

Olen täyttänyt 15 vuotta

Olen alle 15-vuotias

Rekisteröitymällä hyväksyt [palvelun käyttöehdot](#) ja [HSL:n tietosuojan](#)

Jatka

Esimerkki: 2) Lataa arvoa bussikorttiin

1. mene <https://kortti.hsl.fi/etusivu>
2. klikkaa *Kirjaudu sisään* ja kirjaudu HSL-tilillesi
 - sähköpostiosoitteella ja
 - salasanalla
3. valitse aika tai arvo
4. valitse summa €
5. valitse maksutapa; **pankki** / MobilePay / pankkikortti
6. maksa verkkopankissasi
7. kirjaudu ulos

saat heti sähköpostiisi kuitin maksustasi + PayTrailin vahvistus maksusta

Seuraavan kerran kun käytät bussikorttia ladattu arvo siirtyy tililtä kortille

Tarkistuslista

- 16 kysymystä digipalveluiden
 - käyttöönottamisesta,
 - käyttämisestä,
 - hallinnasta ja
 - turvallisuudesta
- oman taidon arvioimiseksi, sekä
- lisäopiskeluun innoittamiseksi

☐ Osaan käyttää tietojani käsitteleviä palveluita

- Ymmärrän, että henkilötietojani käytävissä palveluissa minun on pystyttävä tunnistautumaan luotettavasti
 - eResepti, Kanta.fi, pankkipalvelut, viranomaispalvelut, lippujen tilaus ja maksaminen, sähköpostin käyttö, lääkäri- tai katsastusajan varaaminen netissä, pankkitunnisteen tai mobiilitunnisteen käyttö
- Osaan luoda käyttäjätilin käyttäjänimellä ja salasanalla
- Osaan kirjautua valtiollisiin tai kunnallisiin palveluihin pankkitunnuksilla, mobiilivarmenteella tai henkilökorttilukijalla
- Osaan hankkia pankiltani tunnistautumissovelluksen

☐ Löydän tarvitsemani palvelut

- Olen määritellyt mitä palveluita tarvitsen; matkustaminen, liikkuminen, mediat, kartat, huvi
- Olen päättänyt, mitä palveluita haluan käyttää ensisijaisesti läppärillä (esim. pankkiasiat) ja mitä ensisijaisesti kännykällä (esim. pysäköinti, bussiliput)
- Osaan löytää läppärillä käytettäviä sovelluksia ja palveluja googlaamalla ja osaan asentaa ne
- Osaan löytää kännykällä käytettäviä sovelluksia ja palveluita Play-kaupasta (Android-puhelin) tai App Storesta (iPhone) ja asentaa ne

☐ Tunnistan palvelun maksullisuuden

- Osaan päättää / ottaa selville, onko palvelu ilmainen vai maksullinen
- Ymmärrän, että yleensä valtion tai kunnan digipalvelut ovat ilmaisia
 - todistukset yms yleensä maksavat
- Ymmärrän, että joistakin ohjelmista / sovelluksista / palveluista on
 - ilmaisversio, jonka toiminnallisuus on rajoitettu perusominaisuuksiin, ja
 - maksullinen versio (jota tyrkytetään aina esim. päivitysten yhteydessä)

☐ Tunnistan palvelun käyttölogiikan ja osaan liikkua palvelussa

- Ymmärrän, että minun pitää ensimmäisellä kerralla tutustua rauhassa uuteen palveluun ja sen rakenteeseen
- Osaan ongelmatilanteessa etsiä palveluntarjoajan ohjesivuilta tai hakemalla verkosta (googlaamalla) muiden käyttäjien kokemuksia palvelusta ja sen ongelmista sekä ongelmien ratkaisuksista

☐ Osaan hakea palveluja netistä ja opetella niiden käyttöä

- Ymmärrän, että googlaamalla voin yleensä löytää mitä tahansa palveluja
 - jopa sellaisia, joiden käyttämiseen tarvitaan uskallusta ;-)
- Ymmärrän, että hakutuloksista osa on mainoksia
 - jotka on aikaisempien hakujeni perusteella räätälöity juuri minulle mahdollisimman houkutteleviksi

☐ Osaan luoda ja ylläpitää käyttäjätilejä

- Osaan kirjata kaikkien käyttämäni käyttäjätilien käyttäjänimet (tunnukset) ja salasanat
 - vihkoon tai
 - salasanojen hallintasovellukseen

Title	User Name	Password	URL
 Adressit.com	bert.bjarland...	*****	https://www.adressit.com/
 AirBnB	bert.bjarland...	*****	https://sv.airbnb.com/?_set_b
 Alko	bert.bjarland...	*****	https://www.alko.fi/
 Antikka (antikvariat)	bjarland	*****	https://www.antikka.net/index
 Arenan	bert bjarland	*****	https://arenan.yle.fi/tv

☐ Osaan kirjautua palveluihin

- Osaan tunnistautua kaupallisiin palveluihin käyttäjänimellä (yleensä sähköpostiosoite) ja salasanalla
- Osaan tunnistautua valtion tai kunnan digipalveluihin pankkitunnuksilla (koodisovellus / paperilla olevat koodit), mobiilivarmenteella tai henkilökortilla + lukijalla

☐ Osaan luoda tunnukset turvallisella tavalla

- Ymmärrän, että koska tunnus yleensä koostuu sähköpostiosoitteesta ja salasanasta niin salasanan tulee olla riittävän pitkä (vähintään 8 merkkiä) ja sisältää sekä isoja että pieniä kirjaimia, numeroita ja erikoismerkkejä. Joskus salasanassa sallitaan myös välilyöntejä
- Ymmärrän, että minun on hyväksyttävä palvelun tarjoajan asettamat käyttöehdot (mieluummin tutustuttuani niihin). Muuten en saa käyttää palvelua

❑ Tunnen käyttäjätunnuksen ja turvallisen salasanan laatimis- ja käyttöperiaatteet

- Ymmärrän, että kirjautuminen vakiosalasanalla tai Facebook-tunnuksilla muihin palveluihin ei ole turvallista
- Ymmärrän, että salasanan tulisi olla pitkä (yli 8 merkkiä), sisältää isoja ja pieniä kirjaimia, numeroita, erikoismerkkejä sekä mahdollisesti välilyöntejä. Salasana ei saisi sisältää omaa, puolison, lapsen tai koiran nimeä, se tulee siis olla mahdollisimman vaikea ulkopuolisen arvata
- Ymmärrän, että turvallisten (pitkien ja satunnaisesti generoitujen) salasanojen keksiminen ja muistaminen on vaikea ilman muistisääntöjä tai salasanan hallintasovelluksen käyttämistä

☐ Osaan käyttää pankkipalveluita

- Osaan hankkia pankiltani pankkikoodisovelluksen sekä asentaa sen kännykkääni
- Osaan mennä pankkini nettisivulle, klikata verkkopankkilinkkiä ja tunnistautua pankkini edellyttämällä tavalla
- Osaan maksaa laskuja ja siirtää rahaa eri tilieni välillä
- Ymmärrän, että jos käytän pankkipalveluja julkisessa tilassa olevalla tietokoneella (esim. kirjastossa), minun tulisi käyttää selaimessa yksityistä ikkunaa, ja pankkisession jälkeen muistaa kirjautua ulos ja sulkea ikkuna

☐ Osaan käyttää maksupalveluja turvallisesti

- Osaan mennä oman pankkini nettipankkiin ja maksaa siellä laskuja
- Osaan nettikaupassa käydessäni ensiksi tarkistaa että yhteys on suojattu, eli muotoa <https://..>
- Osaan maksaa nettikaupassa pankkisovelluksella tai pankkikortilla
- Osaan käyttää yleisiä kännykällä käytettäviä maksupalveluja, kuten MobilePay ja PayPal

Osaan käyttää viranomaisten nettipalveluita

- Osaan löytää ja käyttää tarvitsemiä palveluita viranomaispalvelu-portaalista suomi.fi/kansalaiselle

Parisuhde ja perhe

- > Parisuhde
- > Lapsen saaminen ja hoito
- > Läheisen kuolema
- > Tervetuloa täysi-ikäiseksi!
- > Ero puolisoista

Sosiaalinen turva

- > Vammaisten palvelut
- > Ikääntyneiden palvelut
- > Asumisen ja toimeentulon tukeminen
- > Edunvalvonta

Terveys ja sairaanhoito

- > Terveyden ylläpitäminen
- > Sairastaminen
- > Ravitseminen ja elintarvikkeet
- > Kuntoutus
- > Päihteen ja mielenterveys
- > Koronavirus

Opetus ja koulutus

- > Esiopetus ja koulunkäynti
- > Opiskelu
- > Opiskelijan toimeentulo ja sosiaalinen tuki
- > Tiede ja tutkimus

Työelämä ja työttömyys

- > Työnhaku ja urasuunnittelu
- > Yrityksen perustaminen
- > Työttömyys
- > Työelämän säännöt

Asuminen ja rakentaminen

- > Asunnon hankinta
- > Rakentaminen ja kiinteistöt
- > Muuttaminen ja väestötiedot

Oikeudet ja velvollisuudet

- > Perusoikeudet ja vaikuttaminen
- > Lainsäädäntö ja oikeusturva
- > Oikeudenkäynti- ja rikosasiat
- > Turvallisuus ja järjestys
- > Digituki ja hallintopalvelut

Talouden hoitaminen

- > Oman talouden suunnittelu
- > Eläkkeelle siirtyminen
- > Verotus ja julkinen talous
- > Kuluttajensuoja

Muuttaminen ja matkustaminen

- > Muuttaminen Suomeen
- > Maastamuutto ja asuminen ulkomaille
- > Matkustaminen

☐ Osaan käyttää terveystietopalveluita

- Osaan kirjautua pankkitunnuksilla, mobiilivarmenteella tai henkilökorttilukijalla Omakanta-palveluun kanta.fi
- Osaan löytää kaikki terveyteeni liittyvät tiedot ja reseptit
- Osaan uusia reseptin

☐ Osaan käyttää verkkokaupan palveluita

- Osaan luoda verkkokauppaan käyttäjätilin
- Osaan kirjautua tälle tilille,
 - valita haluamani tuotteet,
 - klikata ostoskärrykuvaketta ja
 - maksaa ostokseni
 - verkkopankkisovelluksella,
 - pankkikortilla, tai
 - MobilePay-sovelluksella tmv

☐ Osaan poistaa selaushistorian selaimesta

- Ymmärrän, että selaimeen jää tieto, millä sivuilla olen käynyt ja saman laitteen seuraava käyttäjä voi nähdä ne
- Osaan poistaa käyttämästäni selaimesta selaushistorian
 - Firefox: Sivuhistoria > Poista viimeaikaisia historiatietoja
 - Chrome: Historia > Poista selaustiedot
 - Edge: Historia > Tyhjennä historia
 - Opera: Asetukset > Poista selaustiedot
 - Safari: Historia > Tyhjennä historiatiedot
- Osaan vaihtoehtoisesti käyttää selaimessa yksityistä ikkunaa, niin että selaushistoria- ja välimuistissa oleva tieto poistetaan automaattisesti, kun suljen selainikkunan

Tunnistan suojatun yhteyden verkkopalveluun

- Osaan palveluntarjoajan osoitteesta päätellä, että jos osoite on muotoa
 - <https://...> yhteys on suojattu
 - <http://...> yhteys on suojaamaton

Kiitos!

www.entersenior.fi

info@entersenior.fi